

2013

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

DIPLOMSKA NALOGA

DIPLOMSKA NALOGA

REBECCA ROŽENCVET

REBECCA ROŽENCVET

KOPER, 2013

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Diplomska naloga

PODREJENOST ŽENSK V POSLOVNEM SVETU

Rebecca Rožencvet

Koper, 2013

Mentorica: izr.prof.dr. Zlatka Meško Štok

POVZETEK

V diplomski nalogi bom predstavila vpliv žensk v poslovnem svetu. Namen te naloge je odkriti, ali so ženske še vedno manj spoštovane in izkoriščena delovna sila. Skozi nalogo bom predstavila vpliv kulture in religije na sodobne ženske in razkrila, kaj vse mora sodobna uspešna ženska žrtvovati za svoj uspeh, na poslovnem področju. S pomočjo strokovne literature in ankete bom ugotovila, koliko se je spremenila vrednost žensk v zadnjem stoletju. V praktičnem delu naloge so na moja anketna vprašanja odgovarjali tako moški kot ženske, različnih starosti in z različnimi doseženimi izobrazbami. Na anketna vprašanja je odgovorilo sto naključno izbranih ljudi, s pomočjo katerih sem dobila dovolj realne rezultate za postavljene hipoteze.

Ključne besede: moderna ženska, izobrazba, religija, stereotipi, podrejenost, manjvrednost žensk.

SUMMARY

In my final assignment I will introduce the influence of women in the business world. The purpose of this assignment is to find out if the female work force is still underprivileged and exploited. Throughout the assignment, I will represent the influence of culture and religion on modern women and reveal all of the things a modern woman has to sacrifice for her success in the business area. With the help of literature and the survey, I will find out how the value of women changed in the last century. In the practical part, men and women of various ages and education answered the survey questions; a hundred randomly picked interviewees helped me get realistic results for the pre-set hypotheses.

Key words: modern woman, education, religion, stereotypes, subordination, underprivileged women.

UDK: 005-055.2(043.2)

ZAHVALA

Za pomoč pri izdelavi diplomske naloge se iskreno zahvaljujem mentorici, doc. dr. Zlatki Meško Štok, ki mi je svetovala in me strokovno usmerjala, da je prišlo do realizacije naloge.

Hvala tudi vsem profesorjem na Fakulteti za management za pridobljeno znanje.

Iskrena hvala mojim staršem, ki so me podpirali na tej poti in mi nudili potrebne vzpodbude.

Zahvaljujem se tudi fantu Aneju in njegovi družini, ki so mi ves čas stali ob strani

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela	3
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev	3
1.4	Predpostavke in omejitve diplomskega dela	4
2	Kultura, tradicija in vzorci spolnih vlog	5
2.1	Zgodovina proučevanja spola	5
2.2	Spol kot biološki, družbeni in psihološki pojav	6
2.3	Ženskost in moškost	7
3	Spolni stereotipi, ženska in religija	8
3.1	Mediji in spolni stereotipi	9
3.2	Ženska religijska izkušnja	10
3.2.1	Položaj ženske v budizmu	10
3.2.2	Položaj ženske v hinduizmu	11
3.2.3	Položaj ženske v islamu	12
3.2.4	Položaj ženske v judovstvu	12
3.2.5	Položaj ženske v krščanstvu	13
3.3	Krščanska feministična teologija	14
3.3.1	Kaj je torej feministična teologija?	14
3.3.2	Negativni predznak izraza feministična teologija	15
4	Družbena vloga ženske	16
4.1	Ženska kot mati in gospodinja	16
4.2	Ženska na trgu delovne sile	17
4.3	Moderna ženska	18
5	Raziskava	19
5.1	Metoda pridobivanja in zbiranja podatkov	19
5.2	Zastavljene hipoteze	19
5.3	Analiza podatkov	19
6	Sklep	31
	Literatura	33

Priloga 35

PREGLEDNICE

Tabela 1: V kolikšni meri se anketiranci strinjajo z danimi trditvami	26

SLIKE

Slika 1: Spol anketirancev	20
Slika 2: Starost anketirancev	21
Slika 3: Zakonski stan anketirancev	21
Slika 4: Dosežena izobrazba sodelujočih	22
Slika 5: Delež zaposlenih	23
Slika 6: Funkcija, ki jo zasedate v podjetju.....	23
Slika 7: Ženske kot vodje	24
Slika 8: Lastnosti dobrega vodje	25
Slika 9: Položaj žensk v prihodnosti	25
Slika 10: Odpoved za doseg svojega cilja	27
Slika 11: Pogled družbe na ženske (zavrnitev pri delu)	28
Slika 12: Ovire na katere so ženske največkrat naletele pri karieri.....	28

1 UVOD

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretičnih izhodišč

Dečki in deklice se pod vplivom socialnega okolja že od ranih let učijo spolno specifičnih norm, pravil in vrednot. Odraščajo v jasno usmerjenem in razmejenem svetu spolne dualnosti. V prizadevanjih za »pravilnim« ravnanjem prevzemajo razširjene predstave in razvijajo samopodobo – vedenja, emocije in pomen, ki ga vsak od njih povezuje z lastno osebo – skladno z veljavno podobo moškosti in ženskosti (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 315).

V naši vsakdanji zavesti imamo jasne in prepričljive predstave o tem, kaj je ženskost in kaj moškost. Skladno s temi podobami razvrščamo naše zaznave. Razlike med spoloma, idealiziranje in določanje, kaj sme tipični moški, kaj tipična ženska, je kot socialno kategoriziranje zasidrano globoko v vsakdanji zavesti in je zaradi tega del socialnih mitologij. Čeprav se je znanost s problematiko razlik med spoloma v zadnjih desetletjih precej ukvarjala, so ugotovitve in rezultati študij o tej problematiki še vedno skromni, fragmentarni in enostranski (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 316).

Sociologi označujejo spolne stereotipe kot kognitivne strukture, ki vsebujejo socialno opredeljeno znanje o karakterističnih značilnostih žensk oziroma moških. Gre za pomembne pomenske sheme, ki regulirajo ravnanje. Temeljijo na vzorcih zaznavanja, na osnovi katerih posamezniki organizirajo svoje socialne izkušnje. Kulturni in socialni pomen spola vpliva na stališča posameznika; izraža njegova pričakovanja in tvori strukturo potreb pri moških in ženskah ter predstavlja del individualne spolne identitete (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 316).

O socialni spolni identiteti lahko kaj zvedemo šele potem, ko poznamo kompleksne procese, v katerih so skonstruirane spolne podobe in pomeni, ki so sestavni del socialne, kot tudi individualne spolne identitete (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 316).

Spol je torej več kot razlika med moškim in žensko na osnovi njihovih telesnih razlik. Kategorija spola je mnogo bolj socialni, kulturni in simbolični organizacijski princip v naši družbi. Spolne podobe vsebujejo primerljive stabilne predstave, ki se bodo obdržale, ker na eni strani omogočajo socialne orientacije, na drugi strani pa vzdržujejo nadaljnjo neenakost in razliko moči med moškimi in ženskami (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 316).

V diplomskem delu bomo med seboj primerjali moške in ženske, zgodovinski razvoj, njihovo ravnanje, značilnosti in napredek k enakopravnosti obeh spolov. Pri tem se bomo osredotočili na vrsto dejavnikov (zgodovinski pomen moškega in ženske, stereotipiziranje, moč navade, boj za neodvisnost, zaposljivost žensk ter uspešnost v poslovnem svetu), saj lahko le z razlago

teh dejavnikov odkrijemo, koliko smo napredovali v prizadevanju za enakopravnost obeh spolov in kje so ženske še danes podrejene oz. manj cenjene kot moški.

In kot pravi Tepavčević (2005, 36) je napočil čas, ko bi morali vsi humano usmerjeni ljudje intenzivirati proces popolnega izkoreninjenja neenakopravnosti med spoloma.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Osrednji namen diplomske naloge je ugotoviti razliko med moškim in ženskim načinom vodenja, moškimi in ženskimi prioritetami ter usklajevanje kariere z družino.

Cilji diplomske naloge so:

- Pregledala in preučila bom domačo in tujo literaturo.
- Na kratko predstaviti razvoj in napredek ženske skozi zgodovinsko ozadje ter skozi odraščanje v določeni družbi.
- Spoznati žensko skozi različne religije in »vlogo« za katero je bila rojena.
- Vpliv množičnih medijev na današnjo tipično žensko.
- Analizirati organizacijske sposobnosti žensk v družbi, kjer opravljajo plačano in neplačano delo.

Zastavila sem si naslednje hipoteze:

- H1: Kljub napredku v družbi so ženske še zmeraj redke v top managementu.
- H2: Vrednost ženske v sodobnem svetu izhaja iz religije.
- H3: Uspešne ženske presežejo predsodke in pričakovanja družbe.
- H4: Ženske morajo v svoj uspeh vložiti več napora in žrtvovati svoje potrebe.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev

Pri diplomski nalogi bom uporabila opisno oz. deskriptivno metodo, s študijo različne domače in tuje literature. Za raziskovalno orodje bom uporabili anketo. Podatke, ki jih bom pridobila s pomočjo ankete, bom grafično predstavila. Anketa bo prostovoljna in anonimna, vprašanja bodo zaprtega tipa.

Diplomska naloga bo sestavljena iz treh delov. V prvem delu bomo pregledali zgodovinsko ozadje in njegov vpliv na status in sposobnosti žensk v poslovnem svetu. Teoretično bomo opredelili žensko in njeno vlogo v družbi. V drugem delu bo poudarek na sodobni družbi in kako je miselnost ljudi napredovala. Izvedeli bomo, kje so ženske dosegle enakopravnost in kje so še vedno neenake moškim. Tretji del bo namenjen raziskavi.

Temeljni namen empiričnega dela diplomske naloge je ugotoviti, ali so ženske prav tako sposobne ustvariti uspešno kariero in če so, katere so ovire, ki jih imajo zaradi spola in zakaj se morajo toliko bolj potruditi za uspeh. Raziskali bomo, zakaj kljub dejstvu, da je v Sloveniji žensk več kot moških in da so bolj izobražene, še vedno zasedajo v večini manj odgovorna in slabše plačana delovna mesta.

1.4 Predpostavke in omejitve diplomskega dela

Diplomska naloga bo temeljila na predpostavki, da je ženska lahko enako uspešna in sposobna kot moški, vendar se mora zavoljo uspeha več odpovedovati in dokazovati, da lahko doseže spoštovanje in zaupanje. Pri raziskavi bomo ugotovili, katere so bistvene lastnosti za uspeh v poslovnem svetu in kaj podrejeni pričakujejo od top managementa. Predpostavljamo, da bodo vprašalniki zastavljeni tako, da bodo anketiranci izražali resnične odgovore. Omejitev s katero se bomo srečali je ta, da bomo raziskavo opravili na območju Štajerske regije in s tem ne bomo dobili slike, ki bi držala za celotno Slovenijo, saj se navade in način življenja po regijah razlikujejo.

2 KULTURA, TRADICIJA IN VZORCI SPOLNIH VLOG

V današnjem svetu, ki sicer stremi k enakosti in enakopravnosti ljudi, ne glede na spol, raso, veroizpoved, politično pripadnost, je v vsakdanjem življenju še vedno zelo močno prepričanje, da moški stojijo višje od žensk in to kljub mnogim bolj ali manj uspešnim poskusom vzpostavitve ravnotežja med spoloma, pravi Furlan (2006, 9).

Spolni stereotipi in predsodki tako hromijo in onemogočajo zdrave medsebojne odnose. Ti pa so »srce in zdravje« človeka, partnerskih in družinskih odnosov in celotne mreže odnosov ter družbe. Zdravi odnosi pomenijo zdravo družbo in obratno. Bolj ko ljudje nekritično sprejemajo norme okrog sebe, bolj postajajo omejeni: žrtve svojega okolja, vedno manj sposobni podvomiti o prepričanjih, ki so jih nezavedno posrkali iz svojega okolja (Furlan 2006, 9).

Furlan (2006, 13) se sprašuje, ali so spolne vloge, kot jih poznamo danes, »naravne«, ali so proizvod posebnih zgodovinskih in kulturnih procesov? So bile vloge in vrednote, pripisane moškim in ženskam, v preteklosti in v drugih kulturah drugačne? So spolne vloge, spolne identitete in vrednote, pripisane spolom, ostale iste ali so se spremenile? Bi lahko bile v prihodnosti drugačne

Današnja kultura zapolnjuje potrebo po opravičevanju sedanjosti z rekonstruiranjem preteklosti, s pomočjo posploševanja zgodb, ki temeljijo na nekaj »dejstvih«, nepopolnih kontekstih ali golih fantazijah. Medtem ko arheologi upajo, da nam bodo artefakti, kot so orodja in deli noše, najdeni ob spolno določenih skeletih, povedali, katere dejavnosti so izvajali moški in katere ženske, mit moškega prvenstva in ženske podrejenosti obvladuje popularno kulturo (Furlan 2006, 13).

2.1 Zgodovina proučevanja spola

Prepričanje, da so moški intelektualno superiornejši od žensk, naj bi prevladovalo že v srednjem veku. »(...) moški trdijo, da imajo ženske zgolj šibke umske sposobnosti«, pravi Christine de Pizan, v knjigi *Mesto dam* iz leta 1415. V njej avtorica zagovarja ženske pred še danes aktualnimi predsodki, stereotipi in obtožbami (Furlan 2006, 21).

Do pomembnega preobrata pa je prišlo leta 1974, ko je Sandra Bem predlagala nov psihološki konstrukt androginosti, kot spojitev maskulnosti in femininosti, kar ni bilo mogoče v okviru prejšnjega konceptualnega okvira, v katerem sta maskulnosti in femininost različna pola iste dimenzije (Avsec 2001, 17-24).

V letih 1954-1966 je bila glavna tema na področju spola razvoj spolnih vlog. Glavno vprašanje se je glasilo: »Kako deklice in dečki postanejo moški in ženske?« Odgovore so iskali v Freudovem konceptu identifikacije, po katerem naj bi otrok ponotranjil istospolnega starša, ki naj bi s tem postal del njega; ali pa v sociologiji, v spolni vlogi, ki naj bi bila skupek predpisov (kako naj se posameznik enega ali drugega spola obnaša), ki se jih otrok nauči, razlaga Furlan (2006, 25).

Prijon (2012, 6) pa se sprašuje, ali je razmišljanje v tej smeri, da so ženske še danes podrejene moškim, nimajo dovolj pravic, so zapostavljene, se soočajo z ovirami v zaposlitveni sferi in pri napredovanju, da so njihova telesa obravnavana le kot seksualni objekt, one same pa kot Drugi spol, nekaj s čimer se ženske resnično soočajo? Ali je to le ostanek iz prejšnjih obdobij, ko ženske res niso imele pravic, ali še huje, ko so bile obravnavane kot dobrina za moškega nad katero so ti imeli moč in pravico, da jo lahko tudi ubijejo? Morda pa je to le strategija, ki jo ženske danes uporabljajo, da opravičijo svoj (nižji) položaj bodisi v zasebni (družina), bodisi v javni (družba) sferi in pridobijo prednost. Živimo namreč v družbi, ki deluje po meritokratskih načelih, ki omogoča napredovanje vsakomur, ki se dokaže kot sposoben, ne glede na spolno, rasno, etično, stalno ali katerokoli drugo pripadnost, kar je že ustavno in zakonsko utemeljeno. Vendar še vedno večina avtorjev in avtoric trdi, da živimo v androcentrični, falogocentrični in mačistični kulturi (Prijon 2012, 6).

2.2 Spol kot biološki, družbeni in psihološki pojav

Furlan (2006, 27) razlaga, da je najpogostejša in najbolj groba opredelitev spola, opredelitev na »sex« kot biološki in »gender« kot družbeni spol. Biološki in družbeni spol se zdita samoumevna. Uporabljata se, upravičeno ali neupravičeno, za definiranje nas, naših odnosov z drugimi in našega položaja v družbi. Zamenjavanje in nejasno razumevanje družbenega in biološkega spola je velikokrat vir tesnobe in sporov raznih feminističnih, šovinističnih ter drugih debat. Zato je potrebno podrobneje opozoriti na razliko in povezavo med biološkim ter družbenim spolom.

West in Zimmermann (1987, 130) pravita, da *»družbeni spol ni nekaj, s čimer se rodimo, ali nekaj, kar že od vsega začetka imamo ali smo, ampak je to, kar delamo, kar predstavljamo in počasi postajamo.«*

»Z družbenim spolom se torej ne rodimo, ampak počasi to postajamo. V tem pogledu človek ni neka otrdela realnost, ampak je nastajanje, oblikovanje ... Rodimo se v neko družbeno okolje, ki nas potem skozi različne razvojne stopnje zaznamuje in oblikuje. Družbeni spol je torej kulturna vloga, ki je popolnoma nekaj drugega in veliko več kot biološki spol.« (Furlan 2006, 28)

Pri tem pa je treba opozoriti še na t. i. *psihološki spol*, ki je tako kot družbeni spol tisti, ki si ga pripišemo sami, oziroma nam ga pripiše družba, torej ni nujno povezan z biološkim spolom. Pod pojmom psihološki spol je namreč mišljeno vse v zvezi z raziskovanjem tega fenomena, v luči psihologije pojasnjuje Furlan (2006, 30).

2.3 Ženskost in moškost

Prijon (2012, 13) pojasnjuje, da sta ženskost in moškost le konstrukta, saj se posameznik ne rodi kot ženska/moški ampak to šele postane. Konstrukt ženskosti oz. moškosti se kaže v ritualizaciji telesnih »opravil«, kot na primer oblačenje, izbiranje barv, način vedenja in celo prehranjevanja. To je le delno vezano na fiziološke razlike oz. značilnosti spolov, večji del je določen preko družbe in kulture.

Ker pa se ukvarjamo z žensko v moderni zahodni družbi, se bomo pri analizi družbenega spola (gender), osredotočili predvsem na žensko oz. ženskost. Cowardova (1989, 1) pravi, da: »*Biti ženska pomeni biti nenehno nagovarjana in skrbno preiskovana.*«

Res je, da je bila ženska skozi zgodovino od moških poniževana, da so jih ubijali, zažigali in preganjali, vendar se moramo držati koncepta razlik oz. diferenciacije med spoloma v moderni družbi, pojasnjuje Prijon (2012, 15). Predpostavimo, da se ženske ne »umetničijo«, če si sposodimo Millerjevo tezo, ker so v to prisiljene ali ker si želijo biti enake moškim, pač pa zato, da bi se od njih ločile oz. bile drugačne in jih hkrati seveda privlačile ter jim ugajale (Prijon 2012, 15).

3 SPOLNI STEREOTIPI, ŽENSKA IN RELIGIJA

*Podvomiti je treba o vsem, kar so o ženskah napisali moški,
saj ti razsojajo v svoji lastni pravdi.*

(Poulain de la Barre)

Stereotipi in predsodki so vsakdanje prisotni v našem življenju in nastanejo na podlagi miselnih vzorcev ter nepoznavanja drugih družb, držav, kultur in ljudi. Če se osredotočimo na stereotipe, jih lahko opredelimo kot »ustaljena prepričanja o posamezni skupini ljudi. Gre za skupek lastnosti, ki jih pripišemo določenim ljudem in jih na ta način povežemo v skupino.« (Brander et al., 2006)

Kljub temu da se morda ne zavedamo vsebine in posledic stereotipiziranja in predsodkov, nam ti pomagajo razumeti okolje in kulturo, ki nas obdaja ter družbo, v kateri živimo. Dejstvo je, da se predsodkov in stereotipov o »drugih«, včasih morda niti ne zavedamo, a kljub temu služijo namenu. Na primer pomagajo vrednotiti lastno kulturo ter druge kulture in življenjske sloge, vodijo vzorec odnosov, ki jih ima naša kultura z drugimi ter opravičujejo naše ravnanje (Brander et al., 2006: 32 – 33).

Po mnenju Muska (1994, 27) se predsodki in stereotipi zlahka uveljavijo »v skupinah, posebej tedaj, kadar opravljajo neko pomembno psihološko funkcijo – omogočajo lažje razlikovanje med skupinami, ustvarjajo vzdušje kohezivnosti in večje vrednosti pripadnikom določene skupine. Predsodki torej temeljijo na stereotipnih in poenostavljenih sodbah. Od običajnih sodb se razlikujejo po tem, da so izredno odporni. Ponavadi jih ne opustimo niti tedaj, kadar smo soočeni z utemeljenimi dokazi, da ne držijo.«

V večini primerov ni tako, da najprej vidimo in nato določimo, ampak najprej določimo in potem vidimo. Iz tiste buhteče, brenčeče zmešnjave zunanjega sveta izberemo tisto, kar nam je kultura že določila, in običajno opazimo tiste stereotipne oblike, ki nam jih je kultura utrdila pojasnjuje Lippmann (1999, 79).

Lippmann (1999, 86) tudi trdi, da je stereotipni vzorec jamstvo za spoštovanje nas samih; je nekakšna projekcija naših lastnih sodb o tem, koliko veljamo, kakšen je naš položaj ter pravice. Stereotipi so potemtakem močno nabiti z občutki, ki se nanašajo na vse to. So trdnjava naše tradicije in zavarovani z njenim zidom se na položaju, ki ga zasedamo, še naprej lahko počutimo varne. Za stereotipno žensko velja, da malo in tiho govori, je čustvena, subjektivna, negotova, ponižna in skromna.

Stereotipen moški pa je dober poslušalec, čustveno neekspresiven, vase gotov in odločen. Tako velja za moške prepričanje, da morajo biti močni in odločni ter nagnjeni k doseganju ciljev, ker naj bi se tako dokazovali pred ostalimi moškimi in tudi pred ženskami. Ženske pa imajo popolnoma drugačne odlike in vrednote, saj so zanje pomembna čustva, medsebojni stiki, prijateljstvo in sočutnost (Prijon 2012, 62).

3.1 Mediji in spolni stereotipi

Martini (1997, 61) meni, da mediji niso več zaslon, ki ga gledaš ali radio, ki ga poslušas. So ozračje in prostor, v katerega smo potopljeni, ki nas obdaja in nas zajeda z vseh strani. Živimo v svetu podob, barv, zvokov in dražljajev, tako kot je bil nekoč človek pogreznjen v gozd in kot je riba potopljena v vodi. To je naše novo okolje, mediji so nov način življenja.

Na začetku 21. stoletja si je težko predstavljati svet brez množičnih medijev. Knjige, revije, časopisi, radio, televizija, kino, video – skratka, takšne ali drugačne oblike množičnih medijev, ki obvladujejo sodobno družbo, so odločilne za naše življenje in zagotavljajo informacije, zabavo ter ponujajo stereotipe, identitete in neskončne možnosti identifikacij. Množični mediji s pomočjo gibljivih slik, ponavljajočih se podob in sporočil ter s pripovedovanjem zgodb najintenzivneje vodijo in usmerjajo naša življenja. Mediji torej lahko predelujejo dejanske dogodke in osebe ter iz njih konstruirajo novo, medijsko resničnost, ki jo nato po svoje interpretirajo in oblikujejo (Furlan 2006, 101 – 102).

Družbena občila so tako z ene strani ogledalo resničnosti sveta, v katerem živimo, pozitivnih in negativnih pojavov v njem, z druge strani pa to resničnost tudi ustvarjajo in izkrivljajo. Včasih mediji na račun ene skupine zapostavijo ali pa diskriminirajo drugo.

Tako med drugim mediji prenašajo tudi izkrivljena sporočila o spolu. S tem, ko posredujejo favorizirane podobe in vzorce obnašanja, ki je določeno za posamezen spol, ustvarjajo »idealizirane modele« spolnih vlog. Mediji so tako v zadnjem času najmočnejši prenašalec in spodbujevalec spolnih stereotipov in so tisti, ki ženske poneumljajo in stereotipno predstavljajo. Tako so v množičnih medijih ženske večkrat predstavljene kot objekti, kot brezosebne stvari, ki imajo glavo le za okras razlagata Kozmik Vodušek in Jeram (1995, 5).

Ustvarja se torej stereotipnost pojmovanja družbenih vlog žensk in moških. Fraze, kot na primer: *»on je pravi moški«* in *»ona je prava ženska«* ali *»prava dama«*, označujejo idealne podobe spolnih vlog moškega in ženske. Dokazujejo, da neki vzorec idealne spolne vloge, tako za moškega kot za žensko, velja oziroma obstaja in je posredovan preko medijev s pomočjo spolnih stereotipov, ki določajo te idealne spolne vloge razlaga Furlan (2006, 103 - 104).

3.2 Ženska religijska izkušnja

Vprašanje ženske religijske izkušnje je omejeno in označeno predvsem z vprašanjem ženske identitete v določeni družbi in religiji. Religija je živ organizem, ki ne živi oz. ne obstaja v vakuumu, neodvisno od te ali one kulture. Družbeni in kulturni prostor, kjer se religija nahaja, močno vpliva nanjo in jo oblikuje, vse od korenin njenega nastanka, preko zgodovinskega razvoja do danes. In obratno. Ta vpliv je še posebej izrazit pri vprašanju položaja ženske v različnih verstvih. Danes se po vsem svetu bije boj za enakopraven položaj ženske, tako v posvetnem kot tudi religijskem življenju. Številnim razpravam o ženski spolnosti, reproduktivni moči in družbeno-ekonomski vlogi, se vse bolj pridružujejo tudi razprave o ženski enakopravnosti v posameznih verstvih. Zato je tudi težko govoriti o neki povsem enaki ženski izkušnji, ki bi bila skupna vsem ženskam razlaga Furlan (2006, 133).

Grant (2000, 7) tako izziv ženske izkušnje postavi na dva različna imenovalca: kot žensko izkušnjo, pod pojmom katere feministke razumejo neko univerzalno žensko izkušnjo (npr.: materinstvo); in kot ženske izkušnje, ki so odsev izkušenj različnih tipov in skupin žensk ter kažejo različne perspektive ženskih izkušenj v večjem obsegu. Podoba ženske religijske izkušnje se razlikuje glede na čas, prostor in položaj, ki ga ima ženska v določeni kulturi. Tako je tudi znotraj posamezne religijske izkušnje ženska izkušnja različno zaznavna.

3.2.1 *Položaj ženske v budizmu*

Preden se odpravimo na raziskovanje položaja žensk v budizmu, naj opozorim na naslednjo misel, ki predstavlja temeljni budistični pogled na različnost spolov in ne vsebuje nikakršnih znakov diskriminacije: »Čemu ženskost oziroma moškost. Ko se znebimo sveta videza, doživimo pravo resničnost. In tedaj ni razlike med moškim in ženskim principom.« (Furlan, 2006, 135).

Znana zgodba iz zgodnje budistične literature nam pomaga razumeti, kakšen je bil odnos do žena v prvih stoletjih budizma. Zgodba pripoveduje o tem, kako je Sidharta Gautama Buda ponoči, brez slovesa, na skrivaj zapustil svojo spečo ženo in sina, zato da se je podal na pot iskanja resnice. Vendar Buda ni zapustil žene zaradi njene zlobe ali zapeljive spolne narave, temveč zaradi svoje lastne navezanosti nanjo. Tega dejstva se mnogi menihi, ki so pisali zgodnje budistične tekste, niso zavedali. Zaradi pomanjkanja uvida v svojo lastno navezanost in želje, so breme preložili na ramena žena, češ da so one vir spolnega poželenja. Ti zgodnji zapisi in trditve so torej vzrok, da so nekateri raziskovalci dobili vtis, da ima zgodnji budizem sovražen in negativen odnos do žensk, opisuje Gross (1994, 3-5).

V ženski naravi namreč vidi pohotno spolno zapeljivost, ki izvira iz njihovega živalskega nagona in je inkarnacija zla. Zato jih postavi v podrejen položaj (Furlan 2006, 135).

Zanimivo pa je razmišljanje nekega meniha budizma, ki je na mednarodnem srečanju budističnih menihov v Torontu leta 1998 izjavil: »Mi menihi smo spoznali, da je popolna posvetitev žensk neizbežno dejstvo; je samo še vprašanje časa. Je kakor val, ki mu ne moremo ubežati, ali ga zaustaviti. Zato je najbolje, da mi menihi nehamo nasprotovati temu naravnemu toku in podpremo popolno posvetitev žensk, drugače bomo budizem postavili v negativno luč.« razlaga Furlan (2006, 135)

3.2.2 Položaj ženske v hinduizmu

Najstarejši verski zapis na svetu Rigveda obravnava položaj žene višjega razreda v stari Indiji. (Sugirtharajah 1994, 59) Predvsem so znani primeri religijskega udejstvovanja žensk: »Že od davnih dni je običaj, da se tudi žena udeleži raznih obredov žrtvovanja in drugih obrednih shodov. Kot naročnica določenega obreda žrtvovanja pride plemenita ženska v spremstvu moškega.« (Jackson 1981, 25)

Furlan (2006, 140) pojasnjuje, da je bilo v vedskem obdobju žrtvovanje najvišji izraz religioznosti. Mož in žena, sta se skupaj udeleževala obredov žrtvovanj. Tudi neporočenim ženskam je bila dovoljena udeležba na omenjenih obredih. Kljub močni patriarhalni usmerjenosti tedanje družbe Rigveda poudarja enakost in enakopravnost moža in žene. Zakon in družina predstavljata želeni ideal in središčno točko religijske prakse, zato je žena iz družinskega in verskega vidika nepogrešljiva.

Danes pa v hinduizmu velja, da je bolje, da se ženska prilagodi in preživi, kot da buta z glavo ob kamen pove Sreš (1998, 160). Zanimiv prikaz položaja ženske v današnji hinduistični družbi nam poda odlomek pogovora misijonarke Sreš (1998, 162) s hindujko, ki pravi: »Moški so tisti, ki odločajo o tem, kdaj in kje potrebujemo spremembo. Ženske smo stalnost, smo dom in varnost in moramo braniti stare nauke in stara pravila. Vsak ima svojo vlogo v skupnosti in mora izpolniti svojo dolžnost, sicer ne moremo živeti skupaj! Moški spreminjajo svet, me ga ohranjamo. Česar ne moreš spremeniti, tisto sprejmi, potrebno se je prilagoditi, če hočeš obstati.«

3.2.3 Položaj ženske v islamu

Beseda *Alah*, ki označuje božje ime, ima žensko končnico, čeprav je slovnično moškega spola. To nam ponuja misel, da Bog presega tako moški kot ženski princip. Predanost Alahu je univerzalna, ni omejena s spolom, raso ali družbenim položajem. Koran pravi, da sta oba, Adam in Eva, enako odgovorna za padec oz. izvorni greh. Nikjer v Koranu namreč ni zaslediti trditve, da je Adama zapeljala njegova žena in da zaradi nje ni bil poslušen Bogu. Močne ženske so v islamu temelj vernosti razlaga Furlan (2006, 144).

Badawi (1994, 93) pojasnjuje, da je muslimanski verski zakon močno odvisen od kulturnega izročila, tako ima za posledico velike razlike med hotenim in dejanskim stanjem v družbi. Tako prihaja do protislovij med verskimi in družbenimi normami. Vloga ženske v muslimanski družbi je zato zelo omejena in odvisna od moške oblasti. Ženske so deležne slabe izobrazbe, njihova zakonita dediščina in ekonomska samostojnost, pa sta odvisni od moža. Muslimanske verske norme in zakoni so zato prirejani oz. podrejeni družbeno-kulturnemu konzervatizmu.

3.2.4 Položaj ženske v judovstvu

Furlan (2006, 146) razlaga, da je ženska v hebrejski Bibliji deležna posebnega položaja tako v privatnem, kot v javnem življenju. Biblična literatura navaja številne primere ženskega religijskega delovanja, omenja pa tudi možne oblike ženskega vodenja v starem Izraelu. V hebrejski Bibliji je ženska večkrat personifikacija modrosti. Še posebno prva Mojzesova knjiga poudarja vlogo pomembnih žena. Sara, Rebeka, Lea in Rahela so obogatile in zaznamovale judovsko kulturo. Ne samo kot matere ali žene, ampak tudi kot izstopajoče posameznice. Eva ima kot prva ženska v rajskem vrtu v judovskem izročilu pomembno mesto, vendar ne kot pobudnica greha, temveč kot ženska, ki je hrepenela po modrosti in predstavlja neizbežen del božjega načrta.

Središče judovskega verskega življenja je dom, celo bolj kot sinagoga. Družina ima velike zasluge za ohranitev in preživetje judovstva, saj je to prvi kraj, kjer se otrok sreča z vero in judovskim izročilom. Judje torej dajejo velik pomen družini in družinskim odnosom, zato so mnogi judovski prazniki družinski prazniki (Furlan 2006, 148).

Trditev, da izročilo zapoveduje, da so naloge v zvezi z opravljanjem molitve, učenja in branjem Tore pridržane le moškim, je po mnenju Biale (1984, 137) napačna. Ona namreč pravi, da izključitev ženske iz religijske prakse ne predstavlja legalno-logičnega tradicionalnega principa, ampak je zgolj družbeno-kulturne narave.

3.2.5 *Položaj ženske v krščanstvu*

Če pogledamo glavne poteze položaja žensk v različnih razvojnih fazah krščanstva, vidimo, da so imele ženske velik delež pri nastajanju. Moškim in ženskam se pripisujejo enake etične in duhovne sposobnosti. Ženske so pomagale pri nastanku in razvoju Cerkve, vse do časov mučeništva in preganjanja. Kdaj pa kdaj so ženske delovale tudi preroško. V Apostolskih delih lahko vidimo, da je imel diakon Filip štiri neporočene hčere, ki so imele dar prerokovanja. Ko so ženske začele delovati preroško tudi zunaj Cerkve in tam prevzele tudi duhovniške službe, so jih začeli izganjati iz javnega življenja. Kasneje, ko je spet zaživelo udejstvovanje žensk v Cerkvi, je sholastična teologija nakazovala podobo ženske v manjvrednem položaju. Za Tomaža Akvinskega, na katerega je vplivala Aristotelova misel, je mož izhodišče in cilj žene. Žena naj bi že po naravi zaostajala za njim. Taka podrejenost žene naj bi bila kazen za greh. To naravno pogojenost je sprejelo cerkveno pravo v Gracijanovem dekretu. Mnoge ženske so si kljub močni patriarhalni usmerjenosti vseskozi prizadevale slediti moškemu idealu celibata in ohranjale deviškost, ki je bila posebno v srednjem veku močno cenjena (Furlan 2006, 150 – 151).

V času renesanse, humanizma in reformacije se je spremenila izobrazba, religioznost in samozavest ženske. Podobo ženske – redovnice je zamenjala podoba ženske – matere. V dojemanju cerkve in družbe je bila družina pravzaprav edino področje delovanja ženske. Žene so bile ekonomsko odvisne od svojih mož in pravno zapostavljene, razlaga Furlan (2006, 152).

Nekateri moderni znanstveniki drugorazredni položaj žene v katoliški cerkvi razlagajo kot posledico projeciranih strahov moških, ki so se zaobljubili celibatu. Ti naj bi, s tem ko so širili negativen odnos do žensk, te odrinili na drugo mesto. Odnos do položaja žena v krščanstvu je odvisen od svetopisemskih odlomkov, ki jih izberemo, interpretiramo in upoštevamo kontekst, v katerem je Sveto pismo nastalo. Žensko feministično gibanje je Sveto pismo začelo razlagati po svoje. Poudarja namreč moško prevlado tako v Stari, kot tudi v Novi zavezi in hkrati opozarja na pomemben ženski delež, ki je bil v zgodovini, pisani s strani moških, večkrat spregledan (Furlan 2006, 153).

3.3 Krščanska feministična teologija

Vse institucije naše kulture nas z besedami, dejanji in kar je včasih še huje, z ignorantsko tišino neprestano prepričujejo, da smo nepomembne. A, ne vdajmo se! Naša dediščina je naša moč!
(Judy Chicago)

Furlan (2006, 159) je napisala: »Ženskam neprijazen patriarhalni krščanski model vse manj ustreza novemu življenjskemu etosu, ki vse bolj teži k vzpostavitvi enakosti in enakopravnosti ljudi ne glede na spol, raso ... Zato ni čudno, da sta naraščajoča emancipacija žensk in kritika njihovega družbenega položaja v vseh kulturah našega časa segli tudi na področje teologije in Cerkve. Številne ženske so vse bolj prepričane, da v Cerkvi in krščanstvu zanje ni več življenjskega prostora. Tisoče mladih žensk tako zapušča Cerkev, ker v njej ne najdejo razumevanja, ali ker se čutijo znotraj nje nekoristne.«

Zdi se torej, da je pojav tako imenovane feministične teologije neizogiben. Tako nas uvodna beseda v cerkveni dokument Janeza Pavla II. (1989, 3), Apostolsko pismo o dostojanstvu žene, opozarja: »Znotraj Cerkve je že od koncila sem čutiti prebujanje za tako imenovano feministično teologijo. Žena se je povsem upravičeno začela zanimati za priznanje svojega mesta v cerkveni skupnosti, v apostolski dejavnosti in celo v novih oblikah cerkvenih služb, ki ji doslej niso bile dovoljene.«

3.3.1 Kaj je torej feministična teologija?

»Feministična teologija je kritična teologija osvoboditve, kjer novi subjekt, to je ženska, pride do besede. Rodila se je iz nezadovoljstva žensk, ki so ugotovile, da jim je tradicionalna teologija delala krivico, jih poniževala, jim onemogočala dostop do oltarja, torej do svetega, jih izključevala iz zgodovine in iz sveta človeške misli.« je zapisana Furlan (2006, 161).

Lahko torej rečemo, da feministična teologija ni dopolnilo tradicionalni teologiji, ampak je njena kritika. Pri tem je pomembno vedeti, da govorimo o kritični teologiji. Za feministično teologijo pa to ne pomeni samo kritike teologije kot take, temveč tudi kritiko izročila božjega razodetja, ker se ta v Svetem pismu izraža v človeški govorici, ki je kulturno obarvana. Zato pri pojavu feministične teologije ne gre le za pravno in družbeno izenačitev žensk, ampak za spremembo patriarhalnih struktur in androcentričnega mišljenja, pojasnjuje Furlan (2006, 162).

3.3.2 *Negativni predznak izraza feministična teologija*

Tukaj se izpostavi vprašanje o primernosti ali neprimernosti ustaljenega izraza, za feministična teologija, ki ima prej negativno kot pozitivno oznako. Izrazi kot so feminizem, šovinizem ipd., so že v naprej ožigosani z negativnim predznakom. V primeru feminizma najprej pomislimo na tisto najbolj radikalno obliko feminizma, ki odklanja vse, kar je moškega, pravi Furlan (2006, 166 – 167).

»Moški se tako radi hudomušno zabavajo na račun feministk, v stilu, naj jim bo, saj ne vedo, kaj delajo, ali s prezirom gledajo na ta pomanjkljiva bitja. Morda zato tudi veliko žensk čuti potrebo, da naglas pove, da niso feministke ali feministične teologinje. Ko ženska izjavi: Nisem feministka, hoče nemara povedati tudi to: Nisem nesposobna, zagrenjena, nisem nerealizirana ženska. Uspela sem zaradi lastnih kvalit, zaradi znanja in dela, brez sklicevanja na svoj spol, brez zahtevanja posebnih pravic, brez zapletanja v konflikte z nasprotnim spolom.« (Furlan 2006, 167)

4 DRUŽBENA VLOGA ŽENSKE

Ženske in njihove pravice so se v zadnjih desetletjih močno spremenile. Pa kljub temu, še vedno želijo naprej, še več. Ženske želje in zahteve so kot posoda brez dna. Na tem mestu je še kar najbolj primerno, če citiram Mekina (2009, 19), ki je zapisal: »Na nekaterih področjih ženske niso več zgolj enakopravne, ampak so tudi boljše od moških. Na primer po izobraženosti. Živijo dlje, imajo varnejše službe. Njihov položaj se je v zadnjih desetletjih korenito izboljšal in tisto, čemur smo nekoč rekli prepad med spoloma, izginja. In tudi svet po gospodarski krizi naj bi pripadal predvsem njim, ženskam. Toda, ali so ženske s to novo vlogo zadovoljne? Ne. Paradoksalno, ženske so zadnja desetletja veliko bolj nesrečne in nezadovoljne kot prej. Kakor da je emancipacija zgrešila svoj bistven cilj.«

4.1 Ženska kot mati in gospodinja

Prijon (2012, 39) opisuje, da ima ženska v družini eksplicitno vlogo, ustvarjala naj bi toplino, varnost in čustveno podporo, ki je nujno potrebna za učinkovito socializacijo. V idealnih predstavah je bila gospodinja vedno tudi mati in poročena žena. Le ženska, ki je sposobna roditi, je bila lahko prava žena in gospodinja. Dobra mati in gospodinja naj bi znala ugoditi družinskim zahtevam in vzdrževati družinsko fizično eksistenco, s tem ko čisti, pere in lika. In medtem ko zadovoljuje potrebe svoje družine, naj bi hkrati zadovoljila tudi svoje lastne, ker naj bi se te ujemale s potrebami njenega moža in otrok.

Razvila sta se tudi dva mita razlaga Prijon (2012, 39):

1. *Mit o delitvi dela po spolu*, ki pravi, da so le ženske gospodinje, so vselej bile gospodinje ali to zmorejo biti. Ženskam je ta naloga v družinski skupnosti dokazana kot nekaj naravnega, univerzalnega in neizogibnega, kajti v kolikor družba želi preživeti, morajo ženske, hočeš nočeš, prevzeti to vlogo. Antropologi trditev podpirajo, je pa vprašljiva verodostojnost tega in vseh drugih mitov.
2. *Mit o materinstvu* pa pravi, da so le ženske lahko matere, so vselej bile matere in so edine primerne za vzgojo otrok. Četudi gre za mit, je ta zaradi svoje biološke narave najmanj vprašljiv in najbolj prepričljiv. Potrjuje se skozi tri splošno sprejete trditve: otrok potrebuje mater; mater potrebuje otroka; in materinstvo je največ, kar lahko ženska doseže v življenju.

4.2 Ženska na trgu delovne sile

Če so ženske nekoč ostajale doma, je sedaj pomembno, da hodijo v službo, da se realizirajo kot ženske, žene, matere, gospodinje, predvsem pa kot poslovne ženske. Nujno pa je, da je poleg menedžerke tudi dobra mati in gospodinja, saj je le tako lahko pohvaljena in obravnavana kot ženska. Kljub temu, da so si ženske kmalu po vojni izborile pravico do plačane zaposlitve, vseeno niso bile takoj sprejete na pomembnejša in bolje plačana delovna mesta. Tudi glede napredovanja so bile bolj omejene od moških, saj slednje praviloma ni bilo tako hitro kot pri moških, razmišlja Prijon (2012, 41).

Jogan (2004, 370) tako razlaga, da se je prisotnost žensk na trgu delovne sile in dela začela že pred 2. svetovno vojno in je bila že takrat precej visoka, a se je po vojni še stopnjevala. Beck (2001, 115 – 116) pa meni, da prav možnost prisostvovanja in delovanja na trgu delovne sile in plačanega dela, ženskam nudi osvoboditev, tako v pravno-političnem smislu, kot osvoboditev od neplačanega gospodinjskega dela. Povečan trend samostojno zaposlenih poročenih žensk je zaznati med leti 1950 in 1980, ko so ostajale zaposlene tudi v času materinstva.

Hertz (1994, 778 – 779) pojasnjuje, da obstaja več razlogov, da se ženske zaposlijo in postanejo uspešne menedžerke ali lastnice podjetij. Seveda je najpomembnejši in velikokrat odločilen razlog potreba po denarju, ki hkrati pomeni osvoboditev izpod nadvlade družine, staršev in moških. Ta razlog hkrati vključuje osvoboditev od gospodinjskih del, lastno preživljanje in preživetje v velikem slogu, kar je lepši izraz za bogastvo, moč in oblast, ki so je take ženske nemalokrat željne.

Vseeno pa, če ženska izjavi, da vstopa v poslovni svet in na višje delovno mesto zaradi denarja oziroma bogastva ali moči, ima to precej negativno konotacijo, saj je takoj označena za povzpetnico. Čisto drugače pa zveni, ko tak razlog navede moški, saj so ti že po naravi bolj tekmovalni. Tudi neodvisnost je slaba razlaga, saj je za moške samo po sebi umevno, da se tako realizira in polno izrazi. Nasprotno pa to za žensko pomeni, da ne bo več sama čepela doma, težava je le v tem, da se lahko zdi sama sebi neznansko pokvarjena, saj je njeno mesto doma za štedilnikom (Hertz 1994, 778 – 779).

4.3 Moderna ženska

Ženske so se v zadnjih letih osvobodile tradicionalno pripisanih vlog, ki so jih postavljale v zasebno sfero in v položaj finančne odvisnosti od svojih mož. Nadzor nad ženskami je začel odpovedovati. Podoba zveste, nemočne in trpeče žene se je razblinila. Ženske so z večanjem izobraževalnih možnosti in zavedanjem svojega položaja zgradile pričakovanja o večji enakosti, v profesionalnem in družinskem življenju, kar se ne ujema z nasprotnimi tendencami na trgu dela in moškimi delovanjem v realnosti. Danes omogoča trg dela neodvisno ekonomsko življenje, dostopno tako moškim kot ženskam. Zaposlenost žensk je postala nekaj običajnega, s tem pa je večja tudi njihova obremenjenost. Obremenjene so tako z gospodinjskimi kot tudi z delovnimi obveznostmi. Dvojno obremenjenost žensk bi lahko razložili tudi kot dvojno zaposlitev. Ena zaposlitev je plačano delo v družbi, druga pa neplačano delo doma, kjer skrbijo za gospodinjstvo in otroke, razlaga Abram (2005, 5).

Danes sta oba spola upravičena do lastnih želja, interesov in ciljev. Ženske lahko zavrnejo vlogo matere in žene ter se preživljajo same. Samostojno se odločajo o tem, kako bodo živele in prihranile denar. Skratka, postajajo neodvisne, kar je ravno nasprotno s tradicionalno vlogo, ko je o njej odločal oče in kasneje mož. Ženske se ne podrejajo več moški spolni prevladi, odločitev o velikosti družine nastaja z dogovorom obeh parterjev (Abram 2005, 5).

5 RAZISKAVA

Poglavje je namenjeno raziskavi »Podrejenost žensk v poslovnem svetu«, ki sem jo opravila v juniju 2013. Namen raziskave je bil ugotoviti, ali po mnenju anketirancev ženske še zmeraj zapostavljajo, so podrejene in koliko več časa, truda in napora morajo vložiti v svoj uspeh. Za pridobitev teh podatkov sem izbrala anketni vprašalnik. Ta je vseboval trinajst vprašanj, ki so bila razdeljena v tri sklope. Zadnji sklop vprašanj je bil namenjen samo ženskam. Izvedla sem ga v tiskani obliki in ga razdelila na svojem delovnem mestu med naključne stranke. V času od 1. 6. 2013 do 30. 6. 2013, kolikor je trajala raziskava, je bilo izpolnjenih 100 anketnih vprašalnikov.

5.1 Metoda pridobivanja in zbiranja podatkov

Z namenom pridobiti čim bolj realno oceno na področju podrejenosti žensk v današnjem poslovnem svetu, sem se odločila za kvantitativno izvedbo raziskave. Podatke sem pridobila z anketiranjem naključnih oseb, različnih položajev, različnih starosti in z različnimi delovnimi izkušnjami. Anketo je sestavljalo trinajst vprašanj, ki so bila zaprtega tipa. Pridobljene podatke sem analizirala ter nato grafično prikazala ter opisala v podpoglavju 5.3. V nadaljevanju sledijo, v okviru raziskave, zastavljene hipoteze, ki jih bom na koncu s pomočjo analize raziskave potrdila ali ovrgla.

5.2 Zastavljene hipoteze

Z zastavljenimi hipotezami predpostavljam, da:

- Kljub napredku v družbi so ženske še zmeraj redke v top managementu.
- Vrednost ženske v sodobnem svetu izhaja iz religije.
- Uspešne ženske presežejo predsodke in pričakovanja družbe.
- Ženske morajo v svoj uspeh vložiti več napora in žrtvovati svoje potrebe.

5.3 Analiza podatkov

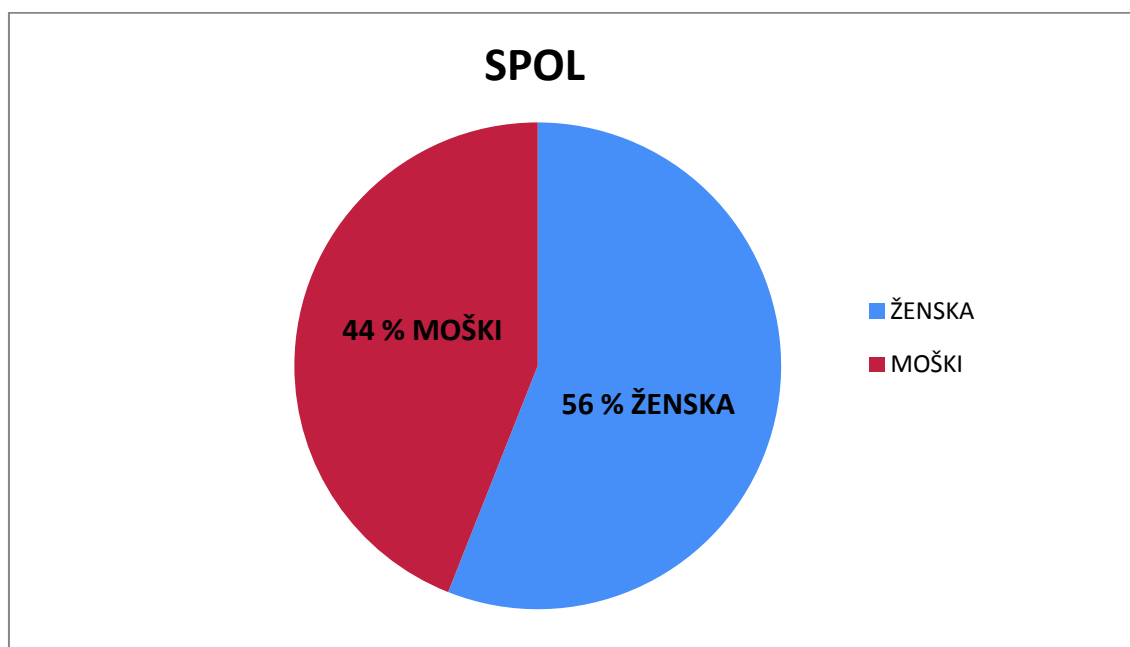
V tem podpoglavju so najprej podani podatki o vzorcu 100. anketiranih oseb, ki predstavljajo vprašanja od 1 do 6. Nato je podana analiza odgovorov na vprašanja o lastnostih uspešnih vodij, ki predstavljajo vprašanja v 2. delu (od 1 do 4). Zadnji del vprašalnika pa je namenjen

samo ženskam in vsebuje analizo odgovorov, kako so ženske dosegle svoj položaj in predstavlja 3. del (od 1 do 3). Na vseh grafikonih so rezultati za čim boljše razumevanje podani v številkah in odstotkih.

Podatki o vzorcu - 1. del

Spol

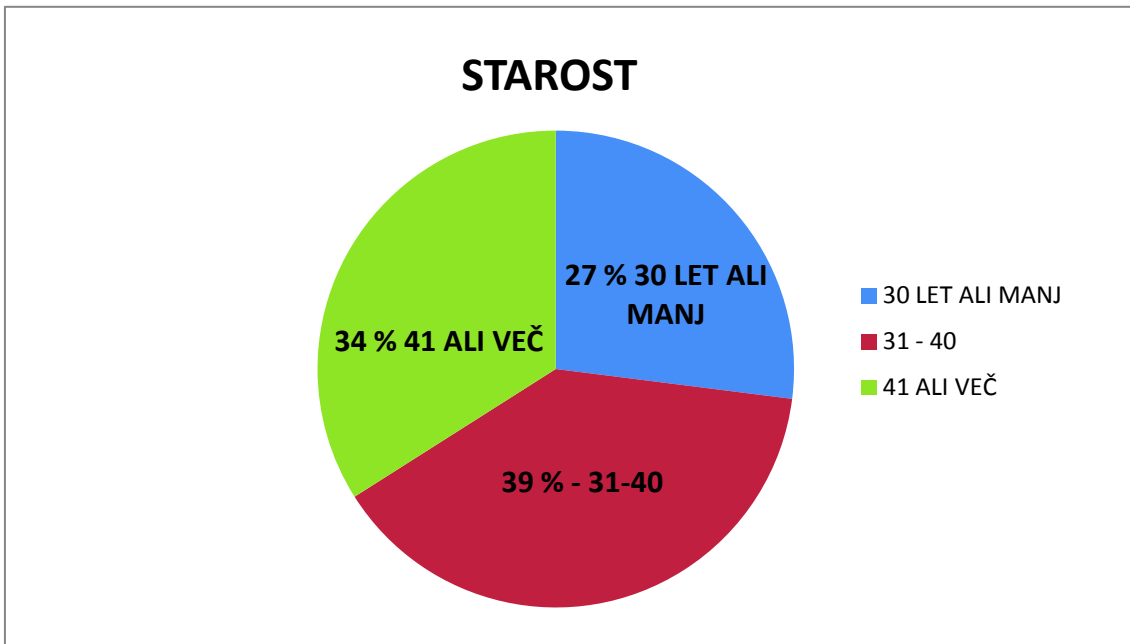
Pri raziskavi je sodelovalo 100 anketirancev. Ti anketiranci so bili naključno izbrani. Slika 1 prikazuje, da je pri anketnem vprašalniku sodelovalo 56 žensk (56 %) in 44 moških (44 %).

Slika 1: Spol anketirancev

Starost

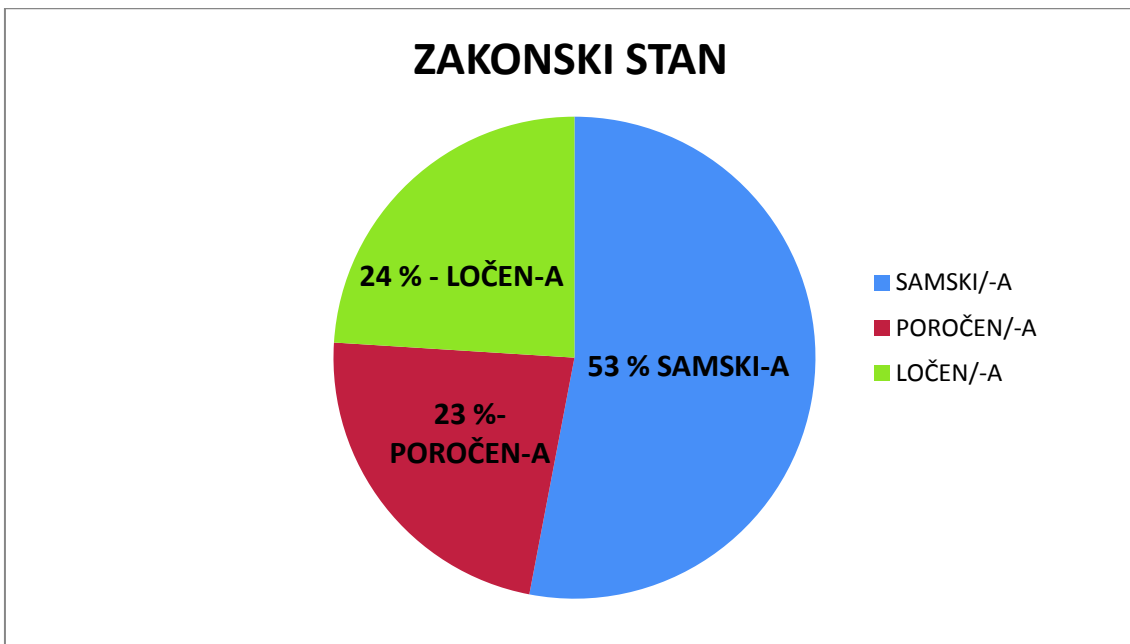
Slika 2 prikazuje anketirance in anketiranke, ki sem jih razdelila v starostne skupine. V prvo skupino sodijo anketiranci, ki so stari 30 let ali manj in jih je sodelovalo 27 %. V drugo skupino sodijo anketiranci stari od 31 do 40 let in jih je sodelovalo 39 %. V tretjo skupino pa sodijo anketiranci, ki so stari 41 let ali več in jih je odgovorjalo 34 %.

Slika 2: Starost anketirancev

Zakonski stan

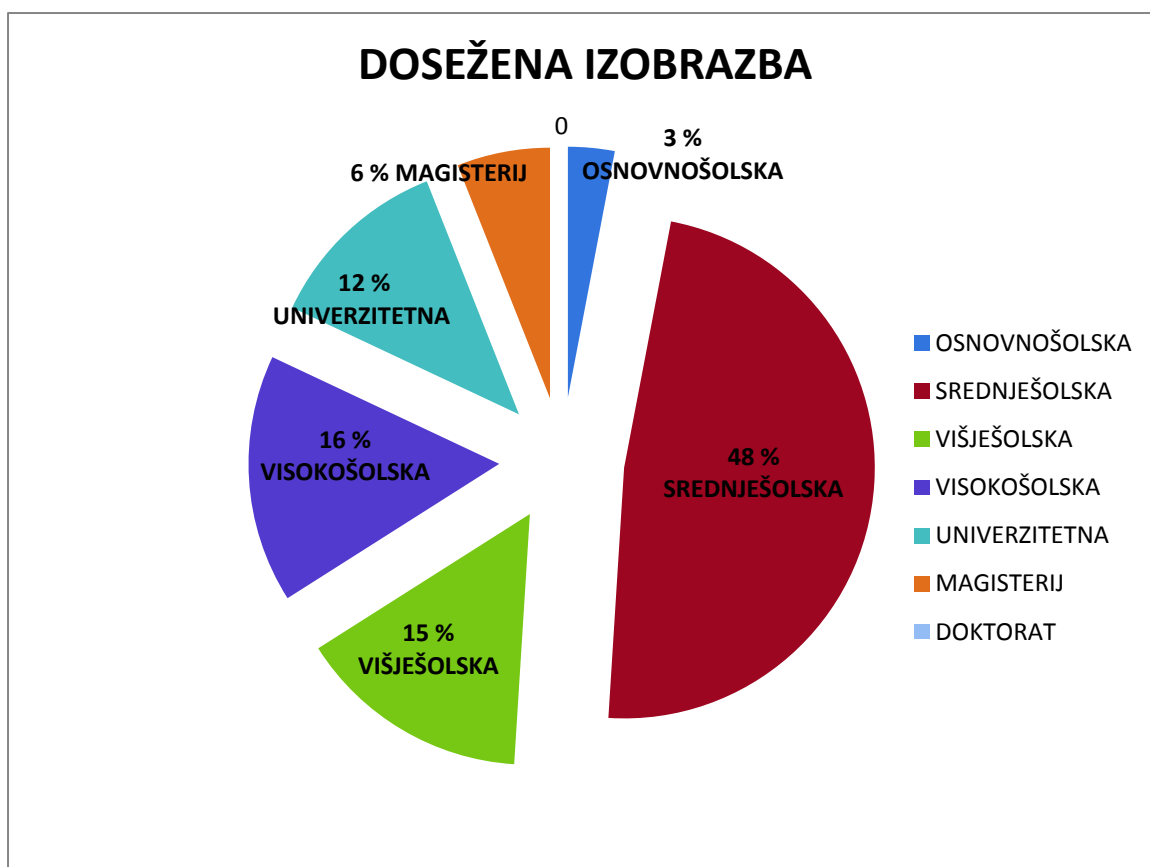
Slika 3 prikazuje zakonski stan anketirancev. Tako sem dobila podatek, da je 53 anketirancev samskih (53 %), 23 anketirancev je poročenih (23 %) in 24 sodelujočih je ločenih (24 %).

Slika 3: Zakonski stan anketirancev

Dosežena izobrazba

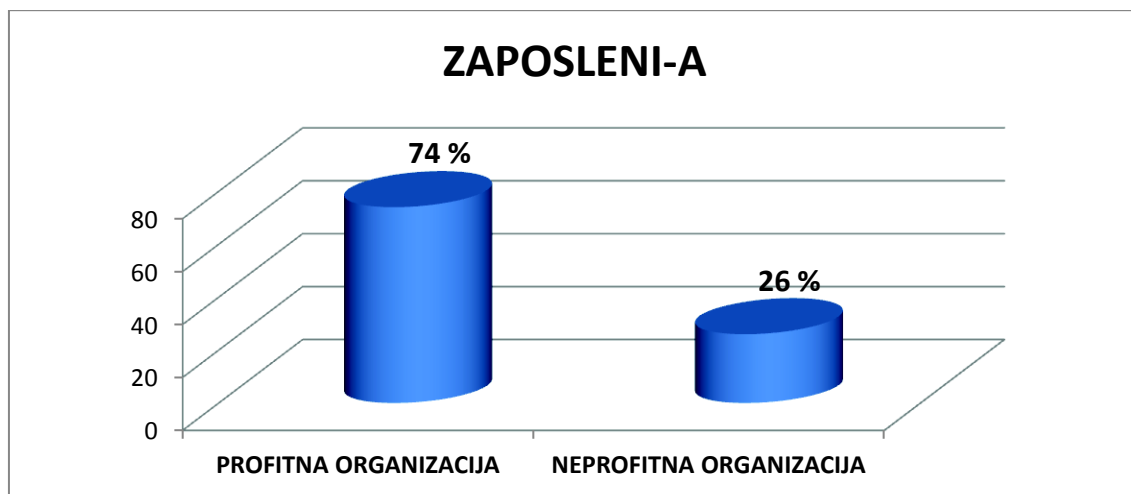
Slika 4 prikazuje doseženo izobrazbo sodelujočih in kot vidimo prevladuje srednješolska izobrazba z 48-odstotnim deležem, nato sledi visokošolska izobrazba z 16-odstotnim deležem, višješolska izobrazba z 15-odstotnim deležem, univerzitetno izobrazbo ima 12 sodelujočih oz. 12 %, magisterij je doseglo 6 % sodelujočih in doktorat, ki ga nima nihče od 100 anketirancev.

Slika 4: Dosežena izobrazba sodelujočih

Zaposleni

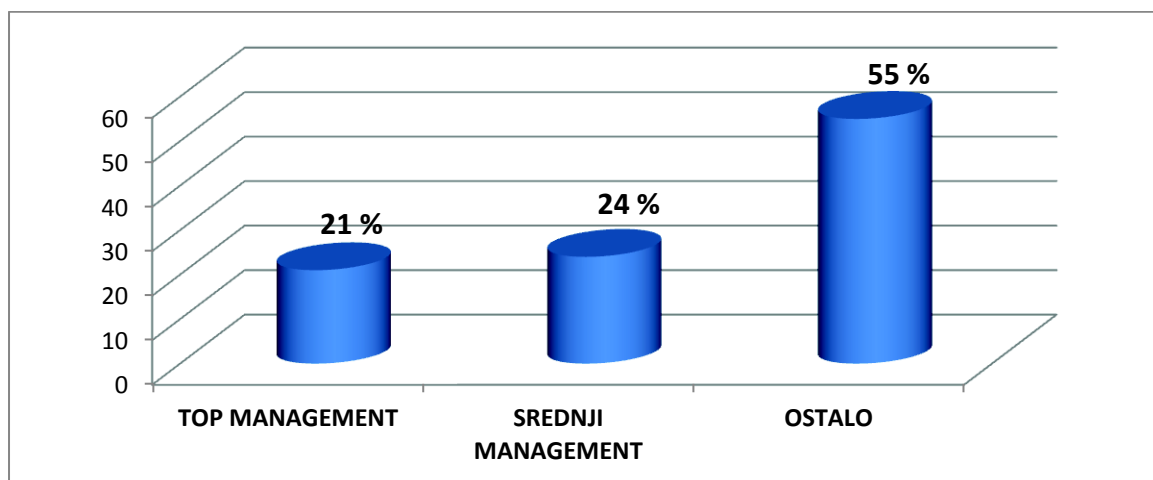
Zanimalo me je, kakšen delež sodelujočih je zaposlenih v profitni organizaciji in kakšen delež je zaposlenih v neprofitni organizaciji. Podatki iz slike 5 kažejo, da je 74 anketirancev zaposlenih v profitni organizaciji, 26 anketirancev pa v neprofitni organizaciji.

Slika 5: Delež zaposlenih

Funkcija, ki jo zasedate v podjetju

Pri sliki 6 lahko vidimo kakšno funkcijo sodelujoči zasedajo v svoji organizaciji. Pozicijo top managementa ima 21 anketirancev oz. 21 %. Delujočih v srednjem managementu je 24 oz. 24 %. Anketiranci, ki sodijo med ostale funkcije v podjetju prevladujejo s 55 %.

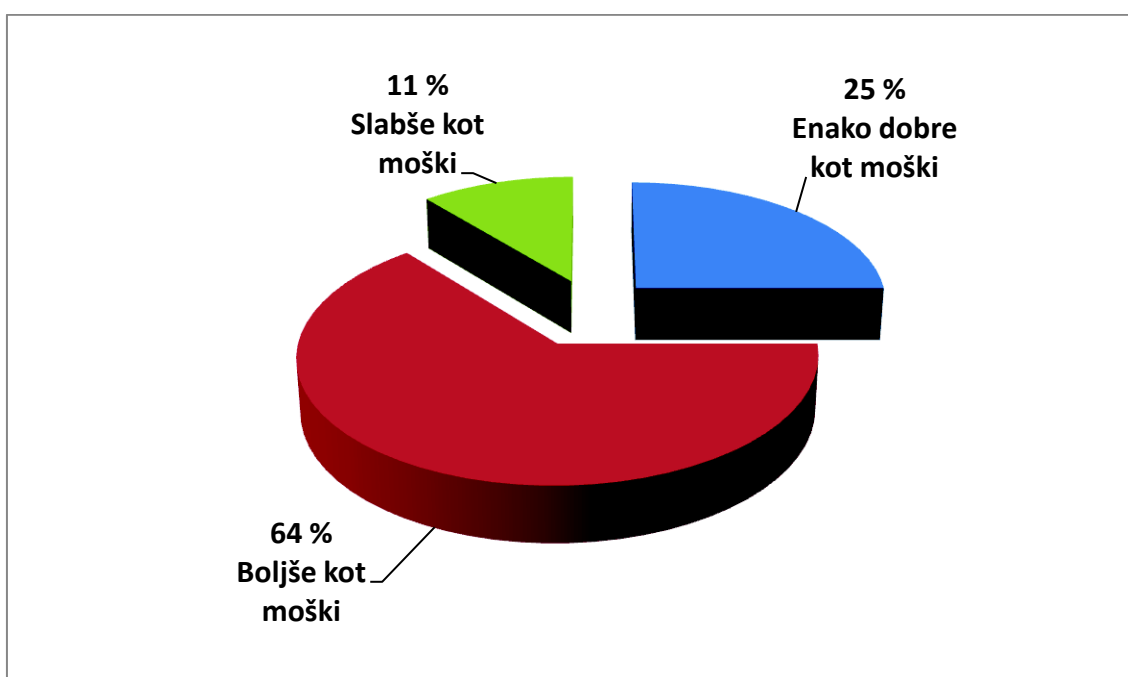

Slika 6: Funkcija, ki jo zasedate v podjetju

Anketni vprašalnik - 2. del

Prvo vprašanje: »Kakšni vodje so po vašem mnenju ženske?«

Pri tem vprašanju me je zanimalo, kako naša družba sprejema ženske kot vodje in kakšne so po mnenju anketirancev. Dobila sem presenetljive rezultate, saj je 64 sodelujočih (64 %) odgovorilo, da so ženske boljše vodje kot moški. 25 sodelujočih (25 %) je odgovorilo, da so ženske enako dobre vodje, kot moški. Samo 11 sodelujočih(11 %) pa meni, da so ženske slabše vodje kot moški.

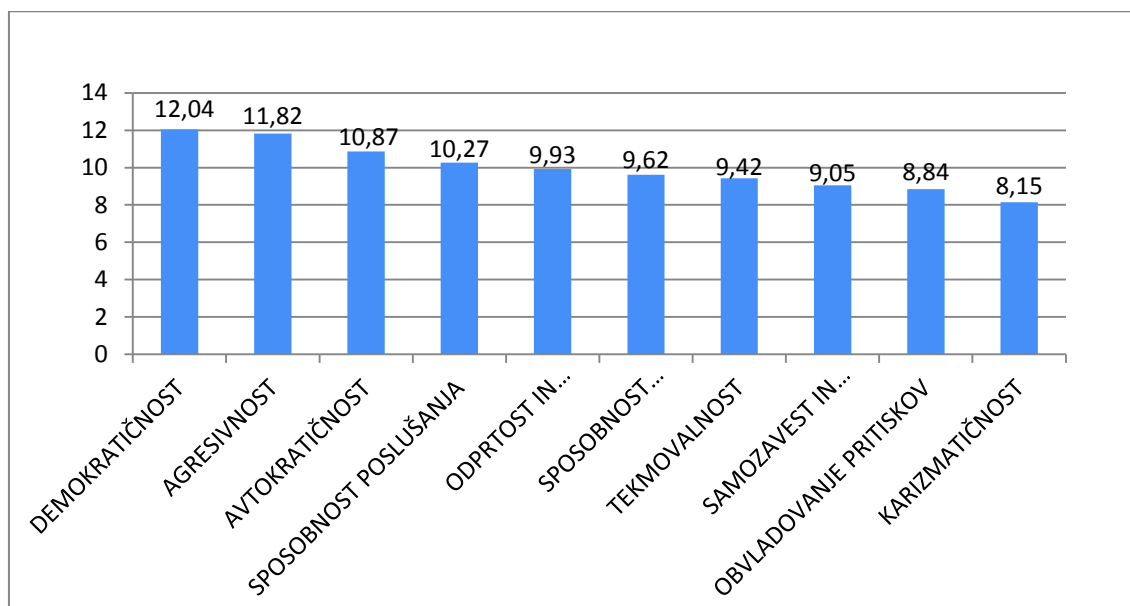

Slika 7: Ženske kot vodje

Drugo vprašanje: »Razvrstite lastnosti, ki so po vašem mnenju kvaliteta dobrega vodje.«

Pri tem vprašanju so anketiranci morali razvrstiti deset podanih lastnosti od najbolj pomembne do najmanj pomembne. Razvrstili so jih v tabelo od števila 1 do 10. Številka 1 je pomenila, da je določena lastnost najpomembnejša kvaliteta dobrega vodje, medtem ko je številka 10 pomenila najmanj pomembno lastnost dobrega vodje. Rezultate sem prikazala na sliki 8 kot padajoče. Iz te slike lahko razberemo, da je demokratičnost z največ odstotki (12,04 %) najmanj pomembna kvaliteta dobrega vodje, medtem ko je karizmatičnost z 8,15 % najbolj cenjena kvaliteta dobrega vodje.

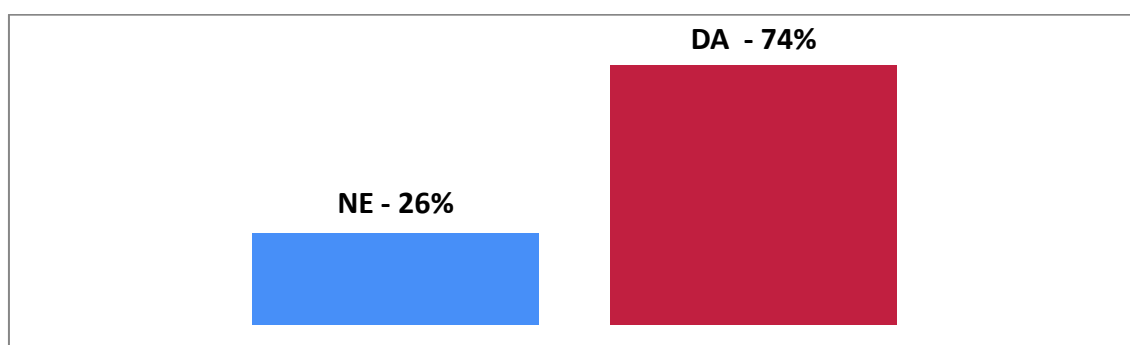
Po sliki 8 sodeč lahko vidimo tudi, da so razlike med lastnostmi, ki jih dober vodja mora imeti, zelo majhne, kar pomeni, da se kvalitete razlikujejo glede na posameznike. Med tri glavne kvalitete pa sodijo predvsem karizmatičnost, sposobnost obvladovanja pritiskov in samozavest ter zanesljivost.

Slika 8: Lastnosti dobrega vodje

Tretje vprašanje: »Ali menite, da bo v prihodnosti več žensk na vodilnih položajih?«

Po podatkih iz slike 9 vidimo, da kar 74 anketirancev (74 %) meni, da bo v prihodnosti na vodilnih položajih več žensk. 26 anketirancev oz. 26 % pa jih meni, da v prihodnosti na vodilnih položajih ne bo več žensk, kot sedaj.

Slika 9: Položaj žensk v prihodnosti

Četrto vprašanje: »Po statistikah sodeč je na vodilnih položajih manj kot 10 % žensk. Ovrednotite naslednje trditve/stališča od 1 do 5, pri čemer mejni vrednosti pomenita: 1 – nikakor ne drži, 5 – popolnoma drži.«

Pri tem vprašanju so morali anketiranci ovrednotiti dane trditve s števili od 1 do 5. Številka 1 je pomenila, da trditev nikakor ne drži. Številka 2, da trditev ne drži. Številka 3 je pomenila, da trditev srednje drži. Številka 4, da trditev drži. Številka 5 pa je pomenila, da trditev popolnoma drži.

V tabeli 1 je razvidno v kolikšni meri se anketiranci strinjajo z danimi trditvami. Pri prvi trditvi je prevladujoč odgovor pod številko 2, kar pomeni da trditev ne drži. Pri drugi trditvi je prevladujoč odgovor prav tako pod številko 2, ki pomeni, da trditev ne drži. Pri tretji trditvi je prevladujoč odgovor pod številko 3, kar pomeni da trditev deloma drži. Pri četrti trditvi je prevladujoč odgovor pod številko 2, kar pomeni, da trditev ne drži. Pri peti trditvi je prevladujoč odgovor pod številko 3, ki pomeni, da trditev deloma drži.

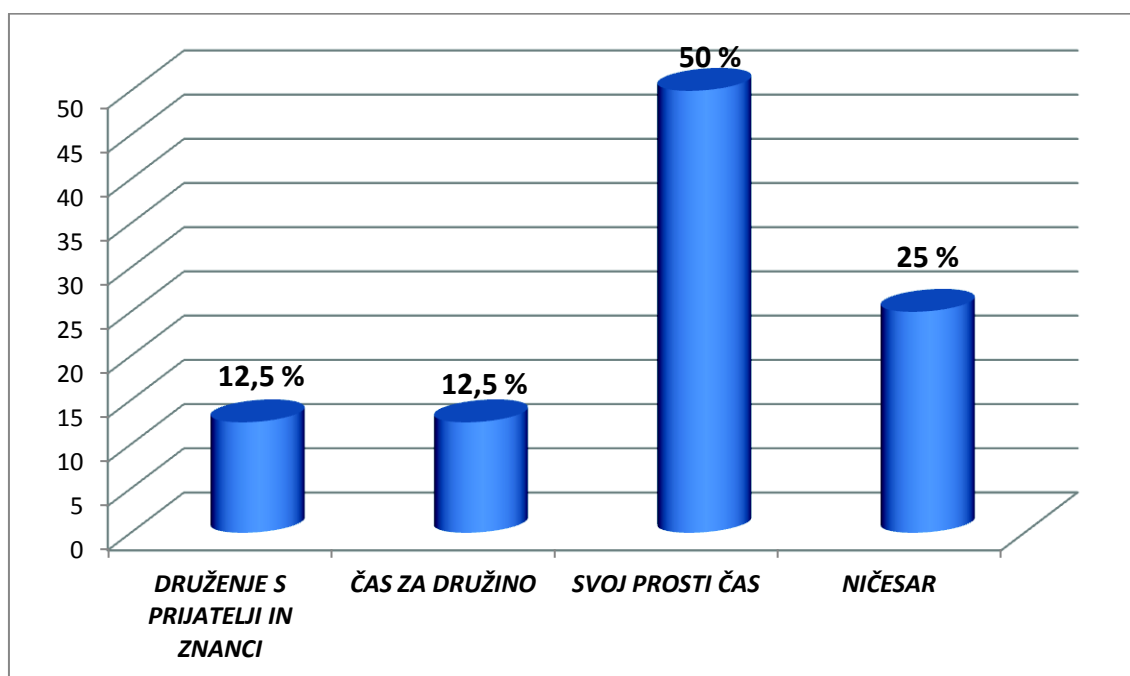
<i>OVREDNOTITE NASLEDNJE TRDITVE</i>	1 nikakor ne drži (%)	2 ne drži (%)	3 srednje drži (%)	4 kar drži (%)	5 popolno ma drži (%)
Ženske se morajo za napredovanje na delovnem mestu bolj dokazovati kot moški.	18	34	17	20	11
Za enako opravljeno delo dobi moški višjo plačo kot ženska.	17	39	22	18	4
Za žensko ni značilno sklepanje formalnih zvez.	11	26	44	14	5
Primarna družbena vloga ženske je družina.	12	33	31	21	3
Ženske so premalo samozavestne.	10	14	33	24	19

Tabela 1: V kolikšni meri se anketiranci strinjajo z danimi trditvami

Anketni vprašalnik - 3. del (odgovarjajo samo ženske)

Prvo vprašanje: »Kaj ste žrtvovali, da ste dosegli zelen položaj?«

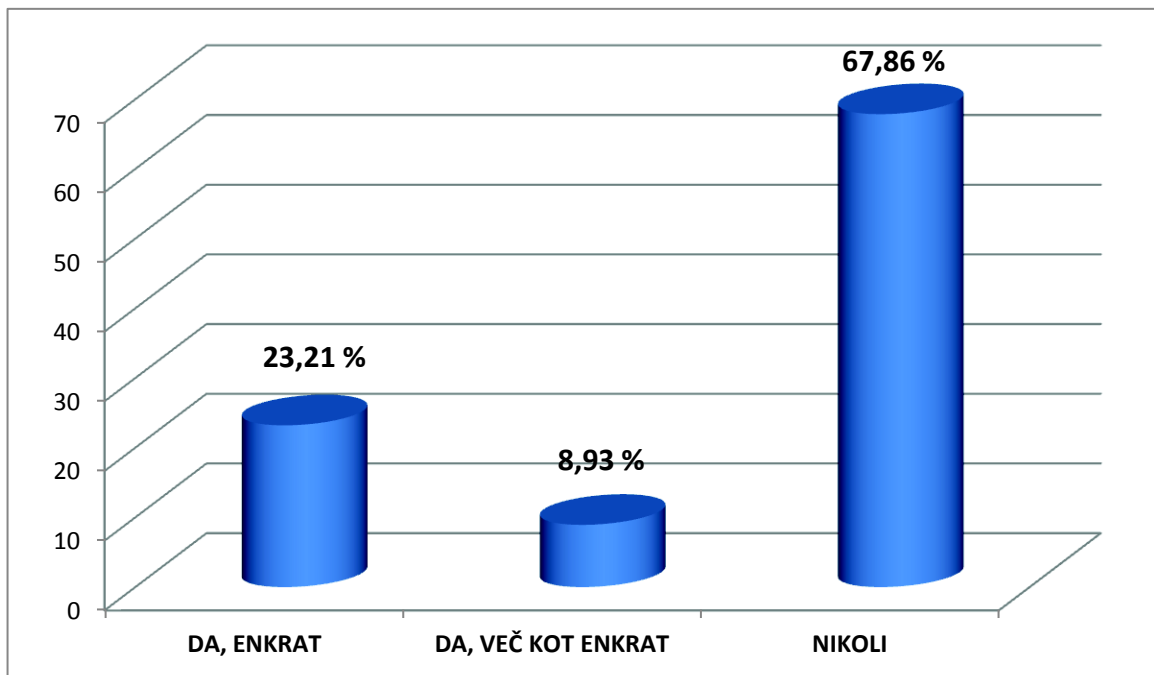
Odgovarjalo je 56 žensk. Zanimajo me je predvsem, čemu so se ženske morale odpovedati, da so dosegle svoj položaj. Kot prikazujejo podatki na sliki 10, so se ženske v največji meri odpovedale svojemu prostemu času, čemur se je odpovedalo 28 žensk (50 %). Nato je 7 anketirank (12,5 %) žrtvovalo druženje s prijatelji in znanci. Prav tako je 7 anketirankam (12,5 %) primanjkovalo časa za družino. 14 anketirank (25 %) je podalo odgovor, da se niso odpovedale ničemur.

Slika 10: Odpoved za doseg svojega cilja

Drugo vprašanje: »Ali se vam je v vaši dosedanji karieri zgodilo, da so vas zavrnilo zgolj zato, ker ste ženska?«

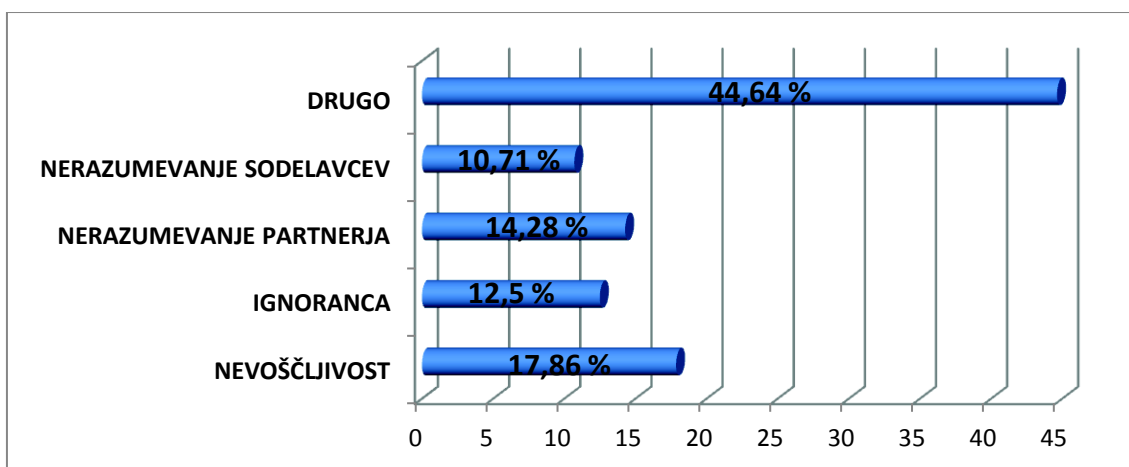
S tem vprašanjem sem želela ugotoviti, koliko je naša družba napredovala in če so ženske še zmeraj drugorazredna delovna sila. Prevladujočih 38 anketirank (67,86 %) je odgovorilo, da jih nikoli niso zavrnilo zaradi spola, za 13 anketirank (23,21 %) je bilo zgolj enkrat, da so doživele zavrnitev zaradi spola, medtem ko je 5 anketirank (8,93 %) zavrnitev zaradi spola doživelo več kot enkrat.

Slika 11: Pogled družbe na ženske (zavrnitev pri delu)

Tretje vprašanje: »Ob katero oviro ste največkrat naleteli, ko ste gradili svojo poklicno kariero?«

Na sliki 12 je prikazano, na katere ovire so ženske največkrat naletele pri gradnji kariere. Kar 25 anketirank (44,64 %) je naletelo na druge ovire, kot so našteje. Na nevoščljivost je naletelo 10 anketirank (17,86 %), na nerazumevanje partnerja je naletelo 8 anketirank (14,28 %), na ignoranco je naletelo 7 žensk (12,5 %) in najmanj anketirank, le 6 žensk (10,71 %) je naletelo na nerazumevanje sodelavcev.

Slika 12: Ovire na katere so ženske največkrat naletele pri karieri

Preverjanje hipotez

Hipoteza 1: Kljub napredku v družbi so ženske še zmeraj redke v top managementu.

Hipotezo 1 potrjujemo, saj ženske še vedno ne zasedajo več kot 10 % vodilnih mest. Iz raziskave lahko tudi razberemo, da sta trditvi: »Za žensko ni značilno sklepanje neformalnih zvez.« in »Ženske so premalo samozavestne.« delno resnični, kar se kaže tudi v praksi. Ravno ti dve trditvi, pa sta nasprotni za moške, kajti za moške je značilno sklepanje neformalnih zvez v poslovnem svetu, prav tako so pri svojem delu v večini zelo samozavestni. Iz tega lahko sklepamo, da je samozavest pomemben dejavnik za uspeh v poslovnem svetu, saj zagotavlja dokončanje zastavljenih ciljev in voljo, da uspešno izpeljejo nalogo ali posel.

Hipoteza 2: Vrednost ženske v sodobnem svetu izhaja iz religije.

To hipotezo bomo potrdili, ko smo raziskali položaj žensk v posameznih verah, smo ugotovili da so ženske zmeraj imele pomembno vlogo, vendar so bile kasneje v zapisih zanikane ali opisane površno, kot nepomembne. Vpliv družbe na žensko vrednost je bil od nekdaj močan oz. prevladujoč za mišljenje širše populacije. Tako so ženske zmeraj dobile manj pravic od moških, pa če so te bile ekonomske, politične ali zasebne narave.

Hipoteza 3: Uspešne ženske presežejo predsodke in pričakovanja družbe.

Hipotezo 3 bomo potrdili, ker vsaka uspešna ženska na poti do uspeha premaguje ovire in mora zagovarjati svojo željo po karieri, v družbi, ki je še vedno bolj patriarhalno usmerjena, ne glede na razvoj in napredek v zadnjih sto letih. Tudi raziskava je potrdila, da so lahko ženske, na določenem delovnem mestu, še zmeraj zavrnjene zaradi spola. V družbi je prišlo tudi do napredka, saj anketiranci trditev: »Primarna družbena vloga ženske je družina.«, ocenjujejo kot nepravilno oz. neresnično. Moramo pa se vprašati, koliko je ta trditev še vedno močno zakoreninjena v naši podzavesti, predvsem pa v mišljenju naših dedkov in babic, ki so še petdeset let nazaj živeli popolnoma drugačno življenje, kot ga živimo danes. Tako, da so vodilne ženske, ki so postavile družino na drugo mesto, še danes družbi težko razumljive.

Hipoteza 4: Ženske morajo v svoj uspeh vložiti več navora in žrtvovati svoje potrebe.

Hipotezo 4 potrjujemo, saj mora vsaka uspešna ženska nekaj žrtvovati za uspeh. Na podlagi ankete lahko ugotovimo, da so ženske za svoj položaj žrtvovale predvsem svoj prosti čas. Morda iz ankete ni dovolj razvidno, da ženske, ki so dosegle pozicijo top managementa, ne žrtvujejo le svojega prostega časa, ampak tudi čas za družino in prijatelje. Morda je do takšnega rezultata prišlo tudi zaradi nižje izobrazbe anketirank. Vsekakor pa se moramo

zavedati, da je kljub majhnemu številu žensk, ki so na višjih položajih, tistih dovolj, da se zavedamo, da lahko uspemo ne glede na spol. Potrebno se je pa odreči stvarem, ki so morda samoumevne in preslišati kakšno kritiko na račun sebe, kot ženske v poslovnem svetu.

6 SKLEP

Kot deklice in dečki, se že od ranih let učimo pravil obnašanja, govora, čustev in izgleda. Zgodaj postanemo zaznamovani s svojim spolom in pravilnim načinom obnašanja ter odzivanja. Ta »pravila« nam pogosto ostanejo za vse življenje in se tako tudi vrednotimo. V sodobnem svetu lahko vidimo, da vzorec ženske kot gospodinje še vedno ni izkoreninjen. Ta vzorec vidimo po tem, da če se rodi punčka je normalno, da se nauči osnovnih življenjskih nalog, kot so pranje, likanje, kuhanje in pospravljanje. Če se v družini rodi fant, je normalno da se bo ukvarjal s športom in družil s prijatelji, kot zaposlitev pa mu morda naložijo le skrb za svojo sobo.

Kljub temu da naj bi bili enakopravni, saj v službi vsi delamo enak delovni čas, torej v povprečju osem ur, se od žensk še zmeraj pričakuje več. Ženske morajo kljub polni zaposlitvi opravljati še polno službo doma, kot gospodinje. Tega vzorca še zmeraj niso presegle nekatere matere, ki se jim rodi sin.

V teoretičnem delu diplomske naloge sem opisovala žensko skozi zgodovino, žensko skozi religijski pogled in sodobno žensko. Iz tega lahko vidimo, da imajo ženske danes drugačen položaj kot pred desetletji, a vendar imajo še zmeraj naloženih več odgovornosti od moških. Prav tako je tudi razvidno, da se mora ženska za uspeh bolj potruditi in več žrtvovati v primerjavi z moškim.

Tudi mediji predstavljajo ženske kot lepotice ali kot gospodinje. Pišejo nam zgodbo, ki smo jo nekoč že zaključile.

Spol je torej več kot razlika med moškim in žensko na osnovi njihovih telesnih razlik. Kategorija spola je mnogo bolj socialni, kulturni in simbolični organizacijski princip v naši družbi. Spolne podobe vsebujejo stabilne predstave, ki se bodo obdržale, ker na eni strani omogočajo socialne orientacije, na drugi strani pa vzdržujejo nadaljnjo neenakost in razliko moči med moškimi in ženskami (Cankar, Slivar in Milekšič 2004, 316).

LITERATURA

- Abram, Erika. 2005. *Spolne razlike na področju plačanega in neplačanega dela*. Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.
- Avsec, Andreja. 2001. Povezanost maskulinosti in femininosti s komponentama samospoštovanja. *Anthropos* 33 (1-3): 17-24.
- Badawi, Leila. 1994. Islam. *Women in Religion*. ur. Jean Holm with John Bowker, 93. London: Printer.
- Beck, Ulrich. 2001. *Družba tveganja: Na poti v neko drugo moderno*. Ljubljana: Krtina.
- Biale, Rachel. 1984. *Women and Jewish Law*. New York: Schocken.
- Brander, Pat, Carmen Carnedas, Juan de Vicente Abad, Rui Gomes in Mark Taylor. 2006. *Izobraževalni priročnik: Vsi drugačni - vsi enakopravni. Evropska mladinska kampanja proti rasizmu, ksenofobiji, antisemitizmu in nestrpnosti. Ideje, pripomočki, metode in aktivnosti za neformalno medkulturno vzgojo in izobraževanje mladostnikov ter odraslih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino.
- Cankar, Franc, Branko Slivar in Vlado Milekšič. 2004. Vloga in pomen spolnih stereotipov v samopodobi učencev in učenk. *Anthropos* 36 (1-4): 315-316.
- Coward, Rosalind. 1989. *Ženska želja*. Ljubljana: Univerzitetna konferenca ZSMS.
- Furlan, Nadja. 2006. *Manjkajoče rebro. Ženska, religija in spolni stereotipi*. Koper: Založba Annales.
- Grant, Judith. 2000. *Women and Religion*. New York: Oxford University Press.
- Gross, Rita. 1994. Buddhism. *Women in Religion*. ur. Jean Holm with John Bowker, 3-5. London: Printer.
- Hertz, Leah. 1994. *Amazonke poslovnega sveta*. Ljubljana: Mihelač.
- Jackson, Natasha. 1981. *Women in Buddhism*. b. k., Shasta Abbey Press.
- Janez Pavel II. 1989. *Apostolsko pismo o dostojanstvu žene*. CD 40. Ljubljana: Družina.
- Jogan, Maca. 2004. Slovenska (postmoderna) družba in spolna neenakost. *Teorija in praksa* 41(1-2): 361-376.
- Kozmik Vodusek, Vera in Jasna Jeram. 1995. *Ženske v novinarskih vrstah, vrsticah in med njimi*. Ljubljana: Urad za žensko politiko.
- Lippmann, Walter. 1999. *Javno mnenje*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Martini, C. M. 1997. *Papeški svet za družbeno obveščanje. Etika oglaševanja*. CD 72. Ljubljana: Družina.
- Mekina, Borut. 2009. Ženski paradoks: Vse bolj izobražene, vse bolj emancipirane, vse bolj finančno vplivne. A zakaj potem tako nesrečne? *Mladina*, 9. Oktober: 19-22.
- Musek, Janek. 1994. *Psihološki portret Slovencev*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

- Prijon, Lea. 2012. *Podrejenost žensk v zahodni družbi. Mit, realnost ali kliše?*. Ljubljana: Založba Vega.
- Sreš, Marija. 1998. *Tam kjer kesude cveto*. Celje: Mohorjeva družba.
- Sugirtharajah, Sharada. 1994. Hinduism. *Women in religion*. ur. Jean Holm with John Bowker, 59. London: Printer.
- Tepavčević, Žarko. 2005. Prizadevanje za enakopravnost obeh spolov. *Socialno delo* 44, december: 36. Fakulteta za socialno delo Ljubljana.
- West, Candace in Don Zimmerman. 1987. Doing Gender. *Gender and Society* 1.

PRILOGA

Priloga 1 Anketni vprašalnik

Anketni vprašalnik

Moje ime je Rebecca Rožencvet, sem študentka na Fakulteti za management Koper in izdelujem zaključno projektno nalogo z naslovom » Podrejenost žensk v poslovnem svetu.«
Vaše mnenje mi bo pomagalo pri raziskavi o položaju žensk v današnji družbi. Anketa je anonimna, zbrani podatki pa bodo uporabljeni le za potrebne raziskave.

1. del

1. Spol:

- a.) Ženska
- b.) Moški

2. Starost:

- a.) 30 let ali manj
- b.) 31 – 40
- c.) 41 ali več

3. Zakonski stan:

- a.) Samski/-a
- b.) Poročen/-a
- c.) Ločen/-a

4. Dosežena izobrazba:

- a.) Osnovnošolska
- b.) Srednješolska
- c.) Višješolska
- d.) Visokošolska
- e.) Univerzitetna
- f.) Magisterij
- g.) Doktorat

5. Zaposleni/-a:

- a.) V profitni organizaciji
- b.) V neprofitni organizaciji

6. Funkcija, ki jo zasedate v podjetju:

- a.) Top management
- b.) Srednji management
- c.) Ostalo

2. del

1. Kakšni vodje so po vašem mnenju ženske?

- a.) Enako dobre kot moški
- b.) Boljše kot moški
- c.) Slabše kot moški

2. Razvrstite lastnosti, ki so po vašem mnenju kvaliteta dobrega vodje.

1- najvišje ocenjeno, 10- najnižje ocenjeno.

- ❖ avtokratičnost
- ❖ demokratičnost
- ❖ agresivnost
- ❖ odprtost in fleksibilnost
- ❖ tekmovalnost
- ❖ karizmatičnost
- ❖ sposobnost poslušanja
- ❖ sposobnost obvladovanja pritiskov
- ❖ sposobnost motiviranja
- ❖ samozavest in zanesljivost

št.	Lastnosti dobrega vodje
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	

3. Ali menite, da bo v prihodnosti več žensk na vodilnih položajih?

- a.) Da
- b.) Ne

4. Po statistikah sodeč je na vodilnih položajih manj kot 10% žensk. Ovrednotite naslednje trditve/ stališča od 1 do 5 pri čemer mejni vrednosti pomenita: 1 – nikakor ne drži, 5 – popolnoma drži

	1	2	3	4	5
Ženske se morajo za napredovanje na delovnem mestu bolj dokazovati kot moški.					
Za enako opravljeno delo dobi moški višjo plačo kot ženska.					
Za žensko ni značilno sklepanje neformalnih zvez.					
Primarna družbena vloga ženske je družina.					
Ženske so premalo samozavestne.					

3. del (Odgovarjajo samo ženske)

1. Kaj ste žrtvovali, da ste dosegli želen položaj?

- Druženje s prijatelji in znanci.
- Čas za družino.
- Svoj prosti čas.
- Ničesar.

2. Ali se vam je v vaši dosedanji karieri zgodilo, da so vas zavrnilo zgolj zato, ker ste ženska?

- Da, enkrat.
- Da, več kot enkrat.
- Nikoli.

3. Ob katero oviro ste največkrat naleteli, ko ste gradili svojo poklicno kariero?

- Nevoščljivost.
- Ignoranca.
- Nerazumevanje partnerja.
- Nerazumevanje sodelavcev.
- Drugo.

Hvala za sodelovanje!